

Н.М. Касевич

ОСНОВИ МЕДСЕСТРИНСТВА В МОДУЛЯХ

Навчальний посібник

*Видання третє,
виправлене*

Затверджено
Міністерством охорони здоров'я України
як навчальний посібник для студентів
медичних (фармацевтичних) училищ, коледжів,
академії та інститутів медсестринства

Київ
ВСВ "Медицина"
2018

УДК 616-085:614
ББК 53.5я73
К57

*Затверджено Міністерством охорони здоров'я України
як навчальний посібник для студентів медичних (фармацевтичних)
училищ, коледжів, академії та інститутів медсестринства
(лист № 08.01-47/671 від 17.12.2008)*

Навчальний посібник містить необхідні для повсякденної професійної діяльності медсестер алгоритми виконання практичних навичок, що наводяться у відповідних модулях: “Основи медсестринства”, “Задоволення потреб пацієнта. Засоби впливу на кровообіг”, “Застосування ліків”, “Практична діяльність медичної сестри”, “Людські потреби. Медсестринські моделі і процес”.

Книжка має чітке практичне спрямування.

Для студентів медичних училищ, коледжів, академії та інститутів медсестринства за спеціальністю “Сестринська справа”.

Рецензенти:

В.П. Баиштан, зав. кафедри онкології та радіології з радіаційною медициною ВДНЗУ “Українська медична стоматологічна академія”, д-р мед. наук, проф.;

О.В. Шкільна, зав. медсестринського відділення медичного коледжу ВДНЗУ “Українська медична стоматологічна академія” (2013 р.)

ISBN 978-617-505-527-4

© Н.М. Касевич, 2009, 2018
© ВСВ “Медицина”, оформлення, 2018

Передмова

Пропонований навчальний посібник “Основи медсестринства в модулях” призначений для студентів медичних училищ, коледжів, академії та інститутів медсестринства і має на меті навчити студентів гуманному ставленню до пацієнтів, клінічному мисленню, бездоганному спостереженню і догляду за пацієнтами, навчити студентів правильно виконувати процедури і маніпуляції: визначати сестринський діагноз, планувати і виконувати медсестринські втручання.

Книжка включає всі теми практичних занять за новою програмою предмета “Основи медсестринства”, затвердженою Департаментом кадрової політики, освіти і науки МОЗ України (2007) для спеціальності 5.110102 “Сестринська справа”, і відповідає вимогам Болонської декларації.

У посібнику висвітлено практичні вміння і навички з модулів:

- I. Основи медсестринства.
- II. Задоволення потреб пацієнта. Засоби впливу на кровообіг.
- III. Застосування ліків.
- IV. Практична діяльність медичної сестри.
- V. Людські потреби. Медсестринські моделі і процеси.

У кожній темі розкрито такі питання:

- навчальна мета;
- виховна мета;
- початковий обсяг знань;
- оснащення;
- послідовність дій під час виконання процедур.

Акцентовано увагу на запобіганні розвитку можливих ускладнень під час проведення процедур і маніпуляцій, а також наданні допомоги пацієнтам у разі їх виникнення.

Окремі процедури, зокрема катетеризація підключичної вени, пункція черевної порожнини та ін., на перший погляд здаються складними для виконання медичним працівником середньої ланки. Але знання і навички їх виконання можуть стати необхідними в

екстремальних ситуаціях, тому в посібнику описано техніку їх виконання.

Кожна тема завершується контрольними запитаннями і практичними завданнями для самоконтролю засвоєння навчального матеріалу студентами.

Посібник містить ситуаційні задачі з різних тем і відповіді до них.

Для контролю підсумкового рівня знань розроблено тестові завдання з усіх тем предмета і з різними аспектами діяльності медичної сестри.

Таким чином, посібник повною мірою сприяє підготовці медичних сестер відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики молодшого спеціаліста.

Автор висловлює щиру подяку офіційним рецензентам:

В. П. Баштану, доктору медичних наук, професору, завідувачу кафедри онкології ВДНЗУ “Українська медична стоматологічна академія”;

О. В. Школьній, завідувачці медсестринського відділення медичного коледжу ВДНЗУ “Українська медична стоматологічна академія”.

Тема

Медична етика і деонтологія. Мистецтво спілкування в медсестринстві. Сестринська педагогіка

Навчальна мета: вміти вислухати пацієнта, провести з ним бесіду; встановити комунікативні стосунки з агресивними, невпевненими пацієнтами при навчанні пацієнта.

Виховна мета: усвідомити важливість доброзичливого ставлення до пацієнта.

Початковий обсяг знань: класифікація типів пацієнтів з погляду клінічної психології; фаховий тип поведінки медичних сестер; типи запитань при проведенні інтерв'ю з пацієнтом.

Класифікація пацієнтів за типами з погляду клінічної психології

Тривожний пацієнт постійно хвилюється. У поводженні з медичним персоналом невпевнений, покірний, боязкий. У пацієнтів цього типу легко виникають вегето-судинні реакції (непритомність) під час проведення діагностичних і лікувальних процедур. З такими пацієнтами необхідно провести ретельну психокорекцію перед кожною процедурою.

Підозрілий пацієнт насторожений, недовірливо ставиться до медичного персоналу і лікування в цілому. Якщо з'ясується, що такі пацієнти поведуться так само і в повсякденному житті, то йдеться про так звану психопатію. З такими пацієнтами повинен попрацювати психолог. У такому випадку починати лікування потрібно після того, як пацієнт подолав бар'єр недовіри і відчуженості.

Демонстративний пацієнт намагається справити враження на оточуючих, відчуває постійну потребу у визнанні. Він переживає "нестерпні муки", вимагає до себе посиленої уваги. Про його перебування в лікувальному закладі знає весь медичний персонал. Демонстративний характер поведінки такого пацієнта, перебільшений

Зміст

Передмова	3
Тема. Медична етика і деонтологія. Мистецтво спілкування в медсестринстві. Сестринська педагогіка	5
Класифікація пацієнтів за типами з погляду клінічної психології	5
Фаховий тип поведінки медичних сестер	6
Типи запитань під час проведення інтерв'ю з пацієнтом	7
Навички слухати пацієнта	8
Рекомендації медичній сестрі щодо проведення бесіди з пацієнтом	8
Поведінка медичної сестри під час спілкування з агресивно налаштованим пацієнтом	11
Поведінка медичної сестри під час спілкування з невпевненим пацієнтом	12
<i>Контрольні запитання</i>	13
<i>Практичні завдання</i>	13
М О Д У Л Ь 1	
ОСНОВИ МЕДСЕСТРИНСТВА	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Вступ. Типи лікувально-профілактичних закладів	14
Тема. Типи лікувально-профілактичних закладів, їх структура і функції. Роль медичної сестри в задоволенні потреб пацієнта	14
Лікувально-охоронний режим медичних закладів	14
Вимоги до медичних працівників.....	20
<i>Контрольні запитання</i>	21
Тема. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних закладів. Види і методи дезінфекції	22
Профілактика внутрішньолікарняних інфекцій	22

Використання індивідуальних засобів захисту від ВЛІ	24
Класифікація предметів навколишнього середовища щодо ризику поширення ВЛІ	25
Навчання хворих і їхніх рідних заходам профілактики інфекції.....	25
Миття рук.....	26
Профілактика гепатиту та інших ВЛІ під час виконання лікувально-діагностичних процедур	28
Приготування концентрованого освітленого 10 % розчину хлорного вапна	29
Приготування робочих розчинів із використанням інших сухих дезінфекційних засобів.....	30
Знезараження використаних одноразових шприців і голок.....	31
Знезараження інструментарію.....	32
Т е м а. Види і методи стерилізації. Асептика і антисептика	32
Передстерилізаційне очищення виробів медичного призначення.....	32
Контроль якості передстерилізаційного очищення виробів медичного призначення за допомогою реактиву азопіраму (виявлення залишків крові)	33
Контроль якості передстерилізаційного очищення на виявлення залишків мийних засобів	35
Стерилізація виробів медичного призначення	36
Правила закладання перев'язувального матеріалу в бікс	40
<i>Контрольні запитання</i>	41
<i>Практичні завдання</i>	41
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Загальний догляд за пацієнтами	42
Т е м а. Госпіталізація пацієнтів до стаціонару, їх санітарне оброблення. Обладнання і функції приймального відділення	42
Госпіталізація пацієнтів на стаціонарне лікування.....	42
Санітарне оброблення хворого	46
Санітарне оброблення пацієнта з педикульозом.....	48
Антропометричні дослідження.....	51
Транспортування і перекладання хворого	53
<i>Контрольні запитання</i>	57
Т е м а. Лікувально-охоронний режим. Безпечне лікування середовище.....	57
Профілактика травм та інших нещасних випадків у хворих.....	58
Травми хворих із високим ризиком нещасних випадків.....	59
Біомеханіка тіла і переміщення пацієнта в ліжку.....	60
<i>Процедура 1. Переміщення безпорадного хворого в ліжку.....</i>	<i>61</i>

<i>Процедура 2.</i> Підтримування пацієнта під час піднімання.....	62
<i>Процедура 3.</i> Підтримування хворого методом “захоплення через руку”	62
<i>Процедура 4.</i> Підтримування пацієнта методом “захоплення при піднятому лікті”	63
<i>Процедура 5.</i> Підтримування пацієнта методом “пахвове захоплення”	63
<i>Процедура 6.</i> Підтримування пацієнта за пояс	64
<i>Процедура 7.</i> Підтримування хворого під час ходіння	64
<i>Процедура 8.</i> Піднімання голови і плечей пацієнта	65
<i>Процедура 9.</i> Піднімання хворого в ліжку методом “піднімання плечем (австралійське піднімання)”	66
<i>Процедура 10.</i> Переміщення пацієнта до узголів’я на широкому ліжку	67
<i>Процедура 11.</i> Переміщення пацієнта до узголів’я за допомогою підкладної пелюшки на ліжку зі змінною висотою	67
<i>Процедура 12.</i> Переміщення пацієнта до узголів’я ліжка	68
<i>Процедура 13.</i> Переміщення пацієнта до узголів’я ліжка	69
<i>Процедура 14.</i> Переміщення пацієнта до узголів’я ліжка, що виконується за допомогою простирадла.....	69
<i>Процедура 15.</i> Переміщення безпомічного пацієнта до узголів’я ліжка	70
<i>Процедура 16.</i> Переміщення пацієнта на край ліжка.....	71
<i>Процедура 17.</i> Переміщення пацієнта з положення лежачи на боці в положення сидячи з опущеними ногами	72
<i>Процедура 18.</i> Переміщення хворого з положення сидячи на ліжку з опущеними ногами на стілець (на крісло-каталку, що має знімну підставку для ніг).....	72
<i>Процедура 19.</i> Переміщення пацієнта з положення сидячи на ліжку з опущеними ногами на крісло-каталку, що має нерухому (незнімну) підставку для ніг.....	73
<i>Процедура 20.</i> Розміщення хворого в кріслі-каталці	74
<i>Процедура 21.</i> Переміщення пацієнта з ліжка на стілець	75
<i>Процедура 22.</i> Переміщення хворого з ліжка на стілець без підлокітників чи спинки	75
<i>Процедура 23.</i> Піднімання пацієнта зі стільця за допомогою розгойдування і переміщення його на інший стілець, крісло чи ліжко	76
<i>Процедура 24.</i> Переміщення пацієнта з положення сидячи на стільці в положення лежачи в ліжку	77
<i>Процедура 25.</i> Переміщення хворого з ліжка, в якому регулюється висота, на каталку і навпаки	77

<i>Процедура 26.</i> Переміщення пацієнта зі звичайного ліжка на каталку і навпаки	79
<i>Процедура 27.</i> Перевертання пацієнта на бік за допомогою підкладної пелюшки і розміщення в цьому положенні	80
<i>Процедура 28.</i> Перевертання пацієнта методом вільного перекочування і розміщення в положенні лежачи на боці	81
<i>Процедура 29.</i> Перевертання пацієнта на бік і розміщення його в цьому положенні	82
<i>Процедура 30.</i> Перевертання пацієнта на живіт (за призначенням лікаря) і розміщення його в такому положенні	83
<i>Процедура 31.</i> Розміщення пацієнта в положенні Фаулера	84
<i>Процедура 32.</i> Розміщення пацієнта з геміплегією в положенні Фаулера	84
<i>Процедура 33.</i> Розміщення пацієнта в положенні Сімса	85
<i>Процедура 34.</i> Розміщення пацієнта в положенні лежачи на спині	86
<i>Процедура 35.</i> Розміщення хворого з геміплегією в положенні лежачи на спині	87
<i>Процедура 36.</i> Розміщення хворого з геміплегією в положенні лежачи на животі	88
<i>Процедура 37.</i> Піднімання хворого, який упав на підлогу з ліжка	89
<i>Контрольні запитання</i>	89
<i>Практичні завдання</i>	90
Т е м а. Задоволення потреб пацієнтів в особистій гігієні.	
Профілактика пролежнів.....	91
Заміна постільної і натільної білизни тяжкохворому	94
Догляд за шкірою тяжкохворого. Профілактика пролежнів	97
Догляд за ротовою порожниною	102
Догляд за очима.....	104
Догляд за вухами	107
Догляд за носом.....	109
Подача судна тяжкохворому.....	110
Підмивання жінок, які перебувають на суворому ліжковому режимі	110
<i>Контрольні запитання</i>	111
<i>Практичні завдання</i>	112

М О Д У Л Ь 2
ЗАДОВОЛЕННЯ ПОТРЕБ ПАЦІЄНТА.
ЗАСОБИ ВПЛИВУ НА КРОВООБІГ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Задоволення фізіологічних потреб пацієнта...113

Т е м а. Задоволення потреби пацієнта у харчуванні і вживанні рідини 113

Організація харчування пацієнтів у стаціонарі..... 113

Поняття про лікувальне харчування..... 115

Годування тяжкохворого 118

Годування через зонд непритомного пацієнта 119

Годування тяжкохворих через гастростому (фістулу шлунка) і єюностому (фістулу порожньої кишки)..... 121

Парентеральне харчування пацієнтів 124

Ректальне годування пацієнта..... 127

Контрольні запитання 127

Практичні завдання 128

Т е м а. Термометрія. Задоволення потреби пацієнта у підтриманні нормальної температури тіла 129

Вимірювання температури тіла 129

Догляд за хворими з гарячкою..... 131

Контрольні запитання 136

Практичні завдання 137

Т е м а. Задоволення потреби пацієнта в нормальному диханні. Оксигенотерапія 138

Проблеми пацієнта, пов'язані з порушенням функцій органів дихання..... 138

Спостереження за диханням 140

Догляд за пацієнтом під час задишки 140

Допомога пацієнту під час кашлю..... 141

Невідкладна допомога і догляд за пацієнтом при кровохарканні і легеневої кровотечі 142

Оксигенотерапія 142

Контрольні запитання 146

Практичні завдання 147

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. Засоби впливу на кровообіг 148

Т е м а. Пульс. Артеріальний тиск 148

Дослідження пульсу 148

Визначення артеріального тиску..... 150

Вимірювання центрального венозного тиску (флеботометрія)... 153

Визначення добового діурезу і водного балансу 154

<i>Контрольні запитання</i>	156
<i>Практичні завдання</i>	156
Т е м а. Спостереження і догляд за пацієнтами з порушенням кровообігу, тяжкохворими і хворими, які вмирають	156
Організація відділень реанімації та інтенсивної терапії в лікувальних закладах.....	156
Обов'язки медичної сестри відділень реанімації та інтенсивної терапії.....	157
Спостереження і догляд за тяжкохворими.....	158
Взаємини медичного персоналу з тяжкохворими і їхніми родичами	160
Особливості паліативного лікування безнадійних хворих у хоспісах і в домашніх умовах	161
Процес умирання і його періоди	162
Реанімаційні заходи	163
Біологічна смерть людини.....	165
<i>Контрольні запитання</i>	166
<i>Практичні завдання</i>	167
Т е м а. Засоби впливу на кровообіг. Методи найпростішої фізіотерапії	168
Застосування водних ванн.....	168
Світлолікування.....	170
Використання міхура з льодом, примочок	173
Приготування і використання грілки.....	174
Приготування і використання сухого тепла і припарок.....	175
Використання зігрівальних компресів і парафіну.....	176
Використання гірчиці і гірчичників.....	179
Використання медичних банок.....	182
Застосування медичних п'явок (гірудотерапія)	184
<i>Контрольні запитання</i>	188
<i>Практичні завдання</i>	188

М О Д У Л Ь 3
ЗАСТОСУВАННЯ ЛІКІВ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5	
Виписування і застосування ліків	190
Т е м а. Виписування, зберігання і застосування ліків.	
Зовнішній і ентеральний способи введення ліків	190
Виписування вимоги-накладної, одержання ліків з аптеки.....	190

Облік наркотичних (психотропних) лікувальних засобів і прекурсорів на постах відділень лікувально-профілактичних закладів.....	192
Правила заведення і заповнення “Журналу обліку наркотичних (психотропних) лікувальних засобів і прекурсорів на постах відділень лікувально-профілактичних закладів”	194
Зовнішнє використання лікувальних засобів	195
Закрапування вух, носа, очей.....	198
Роздавання медикаментів пацієнтам для внутрішнього застосування	201
Методика сублінгвального (під’язикового) вживання препаратів (<i>порада пацієнтам</i>)	203
Уведення лікувальних речовин (свічок) у пряму кишку	204
Уведення лікувальних засобів інгаляційним способом	205
<i>Контрольні запитання</i>	208
<i>Практичні завдання</i>	208
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6. Парентеральне введення ліків	210
Т е м а. Парентеральне введення ліків. Набирання ліків із ампул і флаконів.....	210
Накривання стерильного стола в маніпуляційному кабінеті	210
Набирання ліків із ампул і флаконів.....	212
Т е м а. Внутрішньошкірні ін’єкції	215
Техніка виконання внутрішньошкірних ін’єкцій.....	215
Проведення проб на чутливість до антибіотиків.....	216
Проба Манту.....	221
Дезінфекція шприців, голок і ватних кульок після їх використання.....	222
Т е м а. Підшкірні ін’єкції	223
Техніка підшкірних ін’єкцій	223
Підшкірне введення олійних розчинів.....	225
Особливості введення інсуліну	225
Особливості введення гепарину.....	227
Т е м а. Внутрішньом’язові ін’єкції. Розчинення, розрахунок дози і введення антибіотиків	227
Техніка внутрішньом’язових ін’єкцій.....	227
Антибіотики: форма випуску, основні групи, лікувальна дія	230
Розведення антибіотиків.....	233
Т е м а. Внутрішньовенні ін’єкції	235
Техніка внутрішньовенних ін’єкцій.....	235

Узяття крові з вени для лабораторних досліджень.....	239
Автогемотерапія.....	243
Кровопускання.....	244
Тема. Внутрішньовенне краплинне введення ліків.	
Ускладнення ін'єкцій.....	246
Заповнення системи одноразового використання інфузійним розчином.....	246
Техніка внутрішньовенних інфузій (вливань).....	248
Можливі ускладнення при ін'єкціях, надання допомоги.....	252
Катетеризація підключичної вени.....	256
<i>Контрольні запитання</i>	258
<i>Практичні завдання</i>	259

М О Д У Л Ь 4

ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ МЕДИЧНОЇ СЕСТРИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 7. Спостереження і догляд за пацієнтами.....261

Тема. Спостереження і догляд за пацієнтами з порушенням функції шлунка.....	261
Допомога пацієнту при блюванні.....	261
Промивання шлунка.....	264
Тема. Задоволення потреб пацієнта у фізіологічних відправленнях.	
Газовивідна трубка. Клізми.....	267
Використання газовивідної трубки.....	267
Використання очисної клізми.....	268
Використання послаблювальної клізми (олійна, гіпертонічна, емульсійна).....	270
Проведення медикаментозної (живильної) клізми з уведенням 1–2 л рідини.....	272
Проведення сифонної клізми.....	273
Тема. Спостереження і догляд за пацієнтами з порушенням сечовипускання. Катетеризація і промивання сечового міхура.....	275
Катетеризація сечового міхура.....	275
Промивання (інстиляція) сечового міхура.....	279
<i>Контрольні запитання</i>	280
<i>Практичні завдання</i>	280

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 8. Участь медичної сестри в додаткових методах дослідження.....282

Тема. Шлункове зондування.....	282
Дослідження секреторної функції шлунка.....	282

Т е м а. Дуоденальне зондування	288
Т е м а. Участь медичної сестри в лабораторних методах дослідження	294
Збирання мокротиння для різного виду лабораторних досліджень.....	294
Узяття мазка із зіву і носової порожнини.....	296
Збирання сечі для різного виду лабораторних досліджень.....	298
Збирання сечі для дослідження за методом Зимницького	301
Збирання калу для різного виду лабораторних досліджень.....	302
Т е м а. Участь медичної сестри в рентгенологічних дослідженнях.....	305
Підготовка пацієнта до бронхографії	305
Підготовка пацієнта до рентгенологічного дослідження шлунка і верхнього відділу тонкої кишки.....	307
Підготовка пацієнта до іригоскопії (рентгенологічного дослідження товстої кишки)	308
Підготовка пацієнта до холецистографії	309
Підготовка пацієнта до рентгенологічного дослідження нирок і сечовивідних шляхів	311
Т е м а. Участь медичної сестри в інструментальних дослідженнях	313
Езофагогастродуоденоскопія	313
Бронхоскопія	315
Колоноскопія.....	318
Ректороманоскопія.....	320
Цистоскопія	321
Пункція черевної порожнини (лапароцентез).....	323
Пункція плевральної порожнини (плевроцентез)	325
Спинномозкова (люмбальна) пунція.....	328
Контрольні запитання	330
Практичні завдання	331

М О Д У Л Ь 5

ЛЮДСЬКІ ПОТРЕБИ. МЕДСЕСТРИНСЬКІ МОДЕЛІ І ПРОЦЕС

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 9. Людські потреби. Медсестринські моделі	333
Т е м а. Людські потреби — основа медсестринського догляду	333
Т е м а. Застосування медсестринських моделей на практиці	345
Медсестринські моделі і теорії сприйняття людських потреб	345

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 10	
Медсестринський процес	348
Тема. Медсестринське дослідження пацієнта і визначення стану його здоров'я (I етап медсестринського процесу).....	349
Тема. Установлення проблеми пацієнта і формулювання медсестринського діагнозу (II етап медсестринського процесу)	352
Тема. Планування медсестринських втручань (III етап медсестринського процесу).....	359
Тема. Здійснення плану медсестринських втручань (IV етап медсестринського процесу)	362
Тема. Оцінювання ефективності медсестринського процесу (V етап медсестринського процесу).....	363
Додаток.....	364
<i>Контрольні запитання</i>	375
<i>Практичні завдання</i>	376
Ситуаційні задачі.....	377
Відповіді на ситуаційні задачі.....	394
Тести для контролю рівня знань.....	411
Правильні відповіді.....	468

Касевич Н.М.
К57   Основи медсестринства в модулях : навч. посіб. / Н.М. Касевич. — 3-є вид., випр. — К. : ВСВ “Медицина”, 2018. — 480 с.
ISBN 978-617-505-527-4

Навчальний посібник містить необхідні для повсякденної професійної діяльності медсестер алгоритми виконання практичних навичок, що наводяться у відповідних модулях: “Основи медсестринства”, “Задоволення потреб пацієнта. Засоби впливу на кровообіг”, “Застосування ліків”, “Практична діяльність медичної сестри”, “Людські потреби. Медсестринські моделі і процес”.

Книжка має чітке практичне спрямування.

Для студентів медичних училищ, коледжів, академії та інститутів медсестринства за спеціальністю “Сестринська справа”.

УДК 616-085:614

ББК 53.5я73